

הוצאת ספריו וכתביו הקי ומפעלים להפצת תורתו

משתגעין ומתלהטין בתורת האור החיים הקדוש

פרשת וישב - חנוכה תשפ"ד | גליון צג

פניני חיים

פנינים מובחרים מעובדים ומתומצתים על פי דברי רבינו

בש"ב בעלזא - לע"נ הרה"ח רבי משה שמואל ב"ד בעלזא ז"ל

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. (לו, א)

קשה, דכל הפסוק מיותר, שהרי כבר למדנו בסוף הפרשה הקודמת 'ויבוא יעקב וגו' היא כברון אשר גר שם אברהם ויצחק, ויש לפרש דכוונת הפסוק להודיע שהגם שהקב"ה כבר נתן לו את הארץ, בכל זאת נהג בעצמו כגר, ונתכוון להודיע מדת טובו שלא התנהג בארץ אלא בגרות, הגם שראה שעשיו ירש ירושתו, והאדון דדקדק לומר אליו שנתן לו את הארץ, אף על פי כן לא עשה בו רושם והיה מתגורר בגרות כמו שהיה אביו, 'בארץ' כנען - שהיה מתנהג בה בארץ לא לו, אלא ארץ כנען.

והנה אנחנו וגו'. ה'ראוהו בחלום האלמות' של מצות שעושים כלם יחד ו'הראוהו שחבילתו מ'קמט' עליו כדרך אהים נאמנים. והנה לשונו: **ויסוף חשב ש'ספרו חלומותיו להם' דהו' בעצמו כי לבו שלם עמם האהבים.**

ב יוסף מספר להם על חלומו 'והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצקה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי'.

ג כשיוסף מחפש את אחיו במצות אביו, מספרת התורה שהוא מצא את המלאך גבריאל ושאלו איפה הם נמצאים, 'ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אמרים נלכה דתנה' ונלך יוסף אחר אָחיו ו'ימצאם בְּדָתָן', ורש"י הקדוש מביא את פירוש חכמינו זכרונם לברכה, שמפרשים המילה 'דוּתִינָה' שהם מבקשים עצות ומחשבות איך להמית את יוסף.

ד שואל רבינו הקדוש שאלה עצומה, אם כן האיך המשיך יוסף וחיפש אותם, הרי ידע שהוא נמצא בסכנה, ואיך המשיך ללכת. ובפרט שזה מתפרש שהוא רודף אחריהם ומחפש להתגרות אתם. ומתוך רבינו הקדוש שהמלאך אמר ליוסף רק את המלים 'שמעתי אמרים נלכה דוּתִינָה', והבין יוסף שאפשר לפרש ב'פירושים, הא' - כפשוטו שהלכו לעיר דותן, והשני - שהלכו לבקש נכלי דתות. ויוסף מחמת אהבת ישראל שבו הכריע שהפירוש כפשוטו, ולא רצה לפרש הפירוש הרע. ובזה מפרש רבינו הפלא ופלא את המשך הפסוק 'וילך יוסף אחר אחיו' שיוסף הלך אחר מצב שעדיין הם 'אחיו', למרות שידע גם מהאפשרות שהם מבקשים לו נכלי דתות. ואדרבה המשיך בהליכה, וזה מורה על גודל האהבה שלו אליהם, שלא רצה לחשוב ולפרש שהם שונאים אותו. ומוסיף רבינו הקדוש, שבשכר שעמד יוסף בגודל הנסיון הזה, ודן אחיו לכף זכות, זכה לגדולה במצרים במידה גדושה. **וזה לשון קדושו:** 'ואולי כי באמצעות דבר זה השלים ה' גדישת סאה גדולה וכבוד אשר השיג אחר כך במצרים'.

ה פְּעוּד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יֵשָׂא פְּרֵעָה אֶת רֵאשֶׁת מַעְלֵיָה וְתִלָּה אוֹתָהּ עַל עַץ וְאָכַל הָעוֹף אֶת בְּשָׂרָהּ מַעְלֵיָה. (מ, ט)

יש לפרש בדרך רמז פתרון החלום הרע הזה, על הגלות שתחת שליטת אומות העולם המשולים לעופות, וכדכתיב 'ויורד העיט על הפגרים' שדרשו חז"ל על האומות, והם יאכלו מכלל ישראל הרמז ב'לחם', וכדכתיב 'אוכלי עמי אכלו לחם', ומרמז הכתוב 'על ראשי' שעם ישראל הם עליונים על כל העמים.

מוסר חיים

בשמי"ם ראש - לזכות ידידנו הרה"ח רבי יהודה בן שרה מרים הי"ו וימים

א כשיוסף סיפר לאחיו החלומות, ידע ששונאים אותו, אלא שנתכוון לגרום לקירבת הלבבות ביניהם, שהראה להם שהוא אוהב ונאמן להם, **כי ידוע שאדם מספר חלומו, רק לאוהבו,** כדי שיפתור לו החלום לטובה, ולכן סיפר להם יוסף את על מה שעובר עליו כדרך אהים נאמנים. והנה לשונו: **ויסוף חשב ש'ספרו חלומותיו להם' דהו' בעצמו כי לבו שלם עמם האהבים.**

ב יוסף מספר להם על חלומו 'והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצקה והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי'.

מבאר רבינו, ש'אלומות' מרמז על חבילות של מצוות ומעשים טובים, והראו ליוסף הצדיק בחלום את חבילות המצוות שלו ושל אחיו, ולכן האלומה של יוסף 'קמה' מעל כולם, כי הוא עמד בניסיון העצום של אשת פוטיפר, וגם אלומתו היתה 'נצבה', לרמז שהוא השליט על כל ארץ מצרים, וגם רמזו לו בחלום, שכל האלומות של האחים מוכנעים לפניו, כיון שהוא החיה את כולם במצרים במה זן ופירנס אותם. והסיבה שיוסף הודיע להם החלום, שזה מראה את מעלתו וגדולתו, שמטרתו היתה להסיר השנאה מעליו, שהם **יתבוננו במעלת גדולתו וקדושתו,** וגם כשידעו שהוא עתיד לפרנס ולזון אותם ברבות השנים, זה ירחיק את השנאה, ואדרבה יוסיף אהבה ביניהם.

ג כשיוסף מחפש את אחיו במצות אביו, מספרת התורה שהוא מצא את המלאך גבריאל ושאלו איפה הם נמצאים, 'ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אמרים נלכה דתנה' ונלך יוסף אחר אָחיו ו'ימצאם בְּדָתָן', ורש"י הקדוש מביא את פירוש חכמינו זכרונם לברכה, שמפרשים המילה 'דוּתִינָה' שהם מבקשים עצות ומחשבות איך להמית את יוסף.

שואל רבינו הקדוש שאלה עצומה, אם כן האיך המשיך יוסף וחיפש אותם, הרי ידע שהוא נמצא בסכנה, ואיך המשיך ללכת. ובפרט שזה מתפרש שהוא רודף אחריהם ומחפש להתגרות אתם. ומתוך רבינו הקדוש שהמלאך אמר ליוסף רק את המלים 'שמעתי אמרים נלכה דוּתִינָה', והבין יוסף שאפשר לפרש ב'פירושים, הא' - כפשוטו שהלכו לעיר דותן, והשני - שהלכו לבקש נכלי דתות. ויוסף מחמת אהבת ישראל שבו הכריע שהפירוש כפשוטו, ולא רצה לפרש הפירוש הרע. ובזה מפרש רבינו הפלא ופלא את המשך הפסוק 'וילך יוסף אחר אחיו' שיוסף הלך אחר מצב שעדיין הם 'אחיו', למרות שידע גם מהאפשרות שהם מבקשים לו נכלי דתות. ואדרבה המשיך בהליכה, וזה מורה על גודל האהבה שלו אליהם, שלא רצה לחשוב ולפרש שהם שונאים אותו. ומוסיף רבינו הקדוש, שבשכר שעמד יוסף בגודל הנסיון הזה, ודן אחיו לכף זכות, זכה לגדולה במצרים במידה גדושה. **וזה לשון קדושו:** 'ואולי כי באמצעות דבר זה השלים ה' גדישת סאה גדולה וכבוד אשר השיג אחר כך במצרים'.

גליון השבוע מוקדש לעילוי נשמת
אמנו"ר יגע בתורה במסירות נפש כל ימיו וזאת היתה משושי חייו
כל מקצועות התורה היו כשמלה פרושים לפניו
'מעטים כמותו בהוראה' - העידו גדולי ישראל עליו

הגאון הגדול חיים יעקב מנחם שוורץ זצ"ל
 בן הרה"ח עזריאל ז"ל
 דייןא רבא דקה"ק צאנו ורב מרכז רבואי צאנו לניאדו נתניה
 אשר רחק מגני מנחם משיב נפשי, ליל שב"ק ט"ז כסליו תשפ"ג
 בעוד שפתותיו דובבות דברי תורה. הנצב"ה

כל הכתוב לחיים אינר פנינים וביאורים מגדולי הדורות בדברי רבינו

הלכה ודרוש

אגדה והסידות

הלום אחד של יוסף שלא נתפרש

הדלקת חלק מהנרות במנורה שבבית המקדש

פפתרייהם וקנתם ממנה יקונו. בהקומץ רבה (שם) תנו, שבעה קנני מנורה מעקבין זה את זה, שבעה נרותיה מעקבין זה את זה. מאי טעמא, הנהיך פתיב פהו, עד פאן. וקשה, והלא לא נאמר הנהיך אלא בקנים ולא בנרות, כי ב' הניחות נאמרו במנורה אחת בפסוק זה ונחת בפסוק ראשון, ועשית מנורת וגו'. ורבה וקנה גביעייה פפתרייה ופריהיה ממנה יקונו, משמע שאינו מעפב אלא ז' קנים וגביעייה פפתרייה ופריהיה, והגם שבמשה לא הזכיר אלא הקנים והנרות, פתבו התוספות שהוא הדין ולא הזכירם התנא לצד שאינם במנורות של מתכות, וכן כתב רמב"ם פרק ג' מהלכות בית הפתירה, יען שם. אבל הנרות לא הזכיר בהם ההנהיך... (שמות כה, לו)

יש לציין לדברי רבינו בספר ראשון לצינון (יור"ד סי' רע"ד) דהא דאמרין דשבעה נרותיה מעקבין, הכוונה שגם הדלקת כל הז' נרות מעקבין זא"ז, ואם הדליקו רק חלק מהנרות לא קיימו כלל מצוה.

ודבריו מוסבים על הא דאיתא בשבת (כב, ב) שהיו מדליקים כל הנרות שבמנורה מנר המערבי שבמנורה, ומקשינן מינה למ"ד דאסור להדליק נר חנוכה זה מזה אפי' שלא ע"י קינסא משום אכחוש מצוה, דא"כ היאך היו מדליקים בביהמ"ק מנר המערבי, ועמדו בקושיא. ומסקינן מאי הוה עלה להלכה אם מותר להדליק נר חנוכה זה מזה, ואמרין דלמ"ד הדלקה עושה מצוה מותר ולמ"ד הנחה עושה מצוה אסור, יעו"ש כל הסוגיא. וברא"ש (פ"ב סי' ז') הקשה מהו הספק של הגמ', הרי כבר הקשו על מאן דאמר דאפי' מנר לנר אסור מדחזינן בנרות שבביהמ"ק שלא חששו לאכחוש מצוה. ותירץ הרא"ש: ויש לומר דמספקא ליה אי הוי תיובתא גמורה היא או לא, ופשיט דלאו תיובתא גמורה הוא, ועל"כ. ודברי הרא"ש צ"ב מהו כוונתו דאפשר דלא הוי פירכא גמורה, שהרי הוא קושיא אלימתא, והיאך אפשר לתרץ בענין אחר הטעם דלא חששו בביהמ"ק להכחשת מצוה.

ומבאר שם רבינו באריכות בכמה חילוקים שיתכן לומר בין נרות חנוכה לנרות ביהמ"ק, ובתוך דבריו כתב: אי נמי שאני מנורה דכולה מצוה אחת שבעה נרותיה, הגם דאיכא הכחשה שרי דמה בכך, משא"כ נר חנוכה בכל לילה ולילה מוסיף נר אחד לנס אותה הלילה, כל אחת כמצוה בפני עצמה ואיכא למיחש לאכחוש, ומכל הני טעמי חשש הש"ס דלא קושיא אלימתא, עכ"ל. ומבואר בדברי רבינו, דכל הז' נרות שבביהמ"ק הוי כולהו מצוה אחת והם מעקבים זא"ז, משא"כ בהדלקת נר חנוכה הוי כל נר ונר מצוה בפ"ע.

אמנם בשפת אמת (שבת שם) כתב ג"כ להקשות כקושית רבינו על מה שדימה הגמ' נר חנוכה למנורה, דלכאורה יש לחלק דבמנורה כיון דשבעה נרותיה מעקבין זה את זה הו"ל כמצוה אחת ולכך מותר להדליק זה מזה יותר מבחנוכה, וכתב דאולי יש להוכיח מזה כמו ששמעתי מפי מו"ז החידושי הרי"ם ז"ל להסתפק דאע"ג דקני מנורה מעקבין מ"מ הדלקת י"ל שאינו מעכב, יעו"ש.

וכן הביא בכלי חמדה שכן אמר לו הגה"צ מפליץ בעל השפתי צדיק' בשמו של זקנו החידושי הרי"ם. וביאר בזה הרי"ם את דברי הב"י הידועים בה"ל חנוכה (סי' ע"ת"ר) שכשמצאו הפך חילקו את השמן לח' חלקים, והכוונה דהם חשבו באמת להדליק בכל יום לפחות נר אחד שגם בזה מקיימים מצות ההדלקה.

ובזה מבאר הכל"ח את דברי הרמב"ן בפר' במדבר (ד, טז) שמשא שמן המאור לשבוע אחד היה קפ"ג לוגין, ולכאורה קשה דזהו חשבון רק לנר א', והרי היו צריכים להדליק ז' נרות, ולהנ"ל יתפרש דכוונת הרמב"ן הוא רק למה שהיה מעכב בדיעבד, והדין הוא דרק הדלקת נר אחד מעכב כדי שיקיים מצות הדלקה [ועיין מש"ב בזה בשפתי צדיק (להגה"צ מפליץ הנ"ל, פר' במדבר אות כ"ט)]. וכדברים האלה כתב גם בכלי חמדה (פרשת במדבר), שהביא בשם הגאון בעל בני יונה (יור"ד סי' רע"ד) שהקשה ג"כ כעין קושיא זו ע"ד הגמ' הנ"ל, דבמנורה כיון דאין המצוה נגמרת אלא כשנגמרה מצות ההדלקה של הז' נרות, וא"כ לא שייך לומר לאחר משום אכחוש מצוה, דכל זמן שלא הדליק את כל הנרות עדיין לא קיים מצוה, וא"כ ליכא משום אכחוש מצוה. וכתב הכלי חמדה לתרץ, ע"פ מה ששמע מרבו בעל האבני נזר ז"ל, דאע"ג דקיי"ל דז' נרות מעקבין זא"ז, וכל מנורה שאין בה ז' נרות אינה בגדר מנורה ואינו מצוה להדליק בה, מ"מ הדלקת ז' הנרות אינה מצוה אחת וכל נר הוי מצוה אחת בפני עצמה ואין אחד מעכב את חברו.

יצד לאָקווי. פרוש, שחלם חלום טוב שפנה היו בעיניהם קשים קגידים, ולא הזכיר הפתוב החלום כי הוא שאמר בסמוך שמעו נא, ואין לומר שנהיך חלום אחר שאם כן למה לא הודיעו הפתוב, ואם לצד שלא נתקנים למה יספר הפתוב חלום שוא ידבר. ואם להודיע סבת השפנה, הנה יספיק הקודם וב' החלומות, אלא ודאי שיהא החלום שאמר בסמוך. (לו, ה)

רבינו שולל הפירוש שיוחלום יוסף חלום ויגד לאחיו הוא חלום אחר שלא נתפרש. אולם בפ"י הריב"א עה"ת חב"ל לפרש כן, ולא נתפרש החלום מחמת שלא נתקיים, ומדייק כן מהא דכתיב ויוסיפו עוד שנוא אותו על חלומותיו ועל דבריו לשון רבים.

ובשערי אורה (תשע"ב) הביא רבינו מנוסח התפילה שאומרים בברכת כהנים, ומקורו בגמ' ברכות (נה, ב) חלום חלמתי וכו', אם טובים הם חזקם ואמצם ויתקיימו בי ובהם כחלומותיו של יוסף הצדיק, ומשמע שכלל חלומותיו נתקיימו, שאם חלקם לא נתקיימו היה צריך לפרש כחלום האלמות והשמש והירח והכוכבים, שזה נתקיים, אלא ודאי שלא חלם חלום אחר שלא נתקיים.

ביאור דברי רבינו ע"פ משל וגדול שעה מעשה על פי דברי

ויצלהו מידם. פרוש, לפי שהאדם בעל פחירה ורצון ויכול להג' מי שלא נתחייב מיתה, מה שאין כן חיות רעות לא יפגעו באדם אם לא יתחייב מיתה לשמים, והוא אומרו ויצלהו מידם, פרוש, מיד הפחירה. (לו, כא)

מרגלא בפומיה של מרן ה'בית ישראל' מגור זצ"ל (מובא בס' זרעא דיוסף) להסביר דברי רבינו במשל, וישא משלו ויאמר: פעם היה אדמו"ר שבאחת מלילות החורף עלה בלבו רצון עז לעלות לארץ ישראל, מיד קרא לעגלונו וביקש ממנו שיסיע אותו תיכף ומיד למחוז חפצו. ניסה בעל העגלה להניאו שהרי אין עכשיו זמן ראוי לנסיעה בתוך חשכת הלילה כאשר הכפור והשלג על פני כל הארץ, אך הרבי לא ויתר והפציר בו מאד שיכין את הסוסים לקראת הנסיעה, משמעשה אשת העגלונו את הרבי כשהוא מפציר בו כ"כ הורחה לו תיכף לשמוע בקול דברי חכמים [ה'בית ישראל' היה מדגיש, שטבע הנשים להאמין בצדיקים יותר מאנשים], ובלית ברירה עשה כמצות הרבי ובאישון לילה ואפילה יצאו לדרכם הארוכה.

העגלונו שמותש ועיף היה, נרדם באמצע הנסיעה ובשוגג פגעה העגלה בחלון בית מרוח שהיה שייך לגוי שונא ישראל ושברה לרסיסים, כשהבחין הגוי בנעשה, יצא תיכף בחימה ובקצף גדול ועם האקדח בידו רץ כבעס אל בעל העגלה וצרח עליו על הנזק שעשה לו, ובכך רצה לרצחו נפש, מיד השיב לו העגלונו בבהלה שהוא אינו אשם כלל בהנעשה רק האיש שיושב בתוך העגלה עשה את הנזק, ובזאת הצביע על הרבי שיפנה אליו. הלך הגוי אל האדמו"ר והתחיל לצעוק עליו, לא ידע הרבי את נפשו והתחנן לפניו שימחל ויסלח לו כי לא עשה מאומה בכוונה ובזדון רק שגגה יצאה מתחת ידו, ובדרך לא דרך סלל מסילה בלב הגוי שיניחם לנפשם.

אחר הדברים האלה שאל הרבי את העגלונו בטרונאי מדוע העביר את כל האשמה עליו, והלא הוא לא עשה כלום, נענה אליו הלה בחכמה ממה נפשך, רבי ואיש קדוש אתה אין לך מה לחוש, שהרי לא ינח שבט הרישע על גורל הצדיקים, ואם אינך בבחינת 'תוכו כבדו' זאל דער קויל באקומען... כלומר שיפגע בו יריית האקדח, כי ראוי להידקר בחרב מפני שמרמה את כל העולם.

וזו היתה ג"כ כוונת ראובן כשאמר שזרקו אותו לבור, שאם אינו ראוי ליציל טוב הוא שיהרגוהו הנחשים והעקרבים, כי מי שלא נתחייב מיתה בידי שמים אין נחשים ועקרבים יכולים להזיקו, ולכן סבר ראובן שאם צדיק הוא לא יזיקו אותו הנחשים, ואם אינו כן ראוי הוא שימות ע"י הנחשים והעקרבים.

צדיק ברכה מיוחדת שיכניו את החן של האדם

ויהי ה' את יוסף ויט' וגו'. פרוש, כי בהשפעת שכינה על האדם ישפע הנסמך מהשפעה שכינתו ממה שבו, וידוע הוא חן המקום פרוך הוא כי הוא מקור החן, והוא אומרו ויהי ה' את יוסף ויט' ויט' חסד, פרוש מפליץ, ואומרו ויט' חנו להיות כי לא תרגיש פחיתת הרע במתק החן, לזה הצריך ה' להרפיד בעיניו שר בית הסהר אמצעי לערב אליו חן צדיק, והוא אומרו ויט' חנו בעיניו וגו', והבן. (לט, כא)

בספה"ק **דגל מחנה אפרים** (פר' נשא) העתיק דברי רבינו בתוספת ביאור, וז"ל: דאיתא באוה"ח ע"פ ויתן ה' את חנו בעיניו שר בית הסוהר, היינו כי החן שהוא שורה על האדם, הוא חסד עליון וקדושה עליונה, ויש מי שאינו יכול להבין זה החן ולקבל אותו, כי הוא אדרבה ההיפוך מזה, וע"כ אמר שם, ויתן ה' את חנו בעיניו שר בית הסוהר, היינו שהוצרך הקב"ה לשרות על שר הנ"ל שיוכל לקבל חנו של יוסף, ע"כ. ע"ל בצחות לשונו. ומפרש בזה הכ' 'יאר ה' פניו אליך ויחנך', וצריך להבין את מילא דיעיני כשיאיר ה' פניו אליו, יהיה לו חן, ומאי שוב הברכה להבין ה' ועם רבינו יתפרש, שזוהו ברכה נוספת, היינו שיתן ה' חן בעיניו כל, ושידעו כולם מן החן שלך, וק"ל.

מאות מגדולי שיעור וחינוך תורת האור החיים הקדושים מעידיהם:
עם הספר 'כל הכתוב לחיים' המבולג אלפי ביאורים מגדולי הדורות על ספר 'אור החיים' הקדוש, פרגושים ופירושים 'מתוקות ועריבות' בדברי האור החיים הקדוש, ומגלים צנונות ופלאות בתורתו הקדושה, עד כבודו ש'משנתגנון ופיתולטוין אחריה'.
להשיג בכל נחיות הספרים, או בקו 'המורשת' 0733.743.620

הלכות חנוכה

בהא דקיי"ל (סימן תרעד סעיף א) שאסור להדליק נרות חנוכה זה מזה על ידי קיסם מטעם ביזוי מצוה, היינו רק בצירוף טעם אכחשי מצוה, כיון שבשעת הדלקה שואב בפועל מהשמן שבנר הראשון. אבל בלאו הכי ליכא ביזוי מצוה, כיון דמדליק ממנו נר אחר של מצוה.

ולפי זה כתב רבינו לבאר דברי הרמ"א (יור"ד שם סעיף ב) שפסק יכול ליטול דיו מאות הכתוב בספר תורה, והקשה הטו"ז שייאסר מטעם ביזוי מצוה כמו בנר חנוכה. ומתוך רבינו ביסוד הנ"ל דלא הוי ביזוי מצוה, רק בכה"ג דמבזה גופו של חפץ דמכחיש, אבל בספר תורה דליכא הכחשה בנטילת דיו, וכמו שמאריך רבינו לבאר שם, שרי. עכ"ד.

ולפי דבריו הקדושים, יש ללמוד מילתא חדתא, דבנרות שעוה דליכא הכחשה כמו בשמן, יהיה מותר אפילו על ידי קינסא. ודו"ק. [וראה בשבת כב, א דהנפק"מ בין טעמא דאכחשי מצוה לטעמא דביזוי מצוה, אי שרי מנר לנר בלא קיסם. ולכאורה לדברי רבינו הו"ל לומר אי שרי בנרות שעוה ע"י קינסא, וצ"ע].

והא דאסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה, משום דהוי זלזול יותר משתמש תשמיש חול גמור. [שם]

פסק רבינו (ראשון לציון יור"ד סימן רעד סעיף ה): **נר חנוכה אם עבר זמן מצוותו והיה דולק והולך יכול להשתמש לאורו כנר של חול.** וזה כפסק השו"ע בסימן תרע"ב סעיף ב, ודלא כהרבה אחרונים שחולקים וס"ל דגם לאחר זמן המצוה אסור, כי כל השמן הוקצה למצוותו.

ולמד מזה רבינו, דבמנורת בית המקדש שהיה מדליק בין הערבים את כל הנרות מנר המערבי לא היה בזה משום ביזוי מצוה, כיון דעדיין לא חל חיוב הדלקתה, שחיוב ההדלקה הוא רק בלילה, ואין בשעת ההדלקה ביזוי חפץ של מצוה.

ולפי זה יש לדון דבהדלקת נר חנוכה בערב שבת יהיה מותר להדליק מנר לנר ע"י קינסא, דמכל מקום חיוב ההדלקה הוי רק בלילה, למרות ששעת ההדלקה בפועל הוי מבעוד יום. ודו"ק.

ואולי יהיה מותר גם להשתמש לאורה בערב שבת.

ובשו"ת **הלל אומר** (פוסק, סימן שלד) דן בזה, וציין לדברי הפרמ"ג (סימן תרעה א"א סק"א) שכתב דנ"ח שהדליקה מבעוד יום אסור להשתמש לאורה אפילו קודם הלילה, ולפי זה כל שכן בנר שהדליקו ברשות. ועוד טעם לאסור משום דהרואה אומר לצרכו הדליקה.

אלא לראותם בלבד...

המופת הגדול אשר נראה בסאלי מאז התקבל האיסור - עדיין רבו החכמים שהתנגדו לאיסורו.

כאן המקום לפרסם על פלא והפלא שאירע לאחרונה, כפי שמתאר ברגשי הוד אחד העוסקים בבירור מקחו של רבינו הק' ומתעסק בקדשים במשך שנים רבות, והנה בעת לימודו סוגיא זו בספרו של רבינו 'פרי תואר' (סי' סה) **הבחין על שולחנו לצד הספרים חגב חי מהלך, ובכך התאפשר לו לחזות מקרוב בצורת החגב ולאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא ב'פירוש חי'.**

לומר שאיננו בעולם, שהרי יש מינים הרבה ודאי ואינם מצויים כל עיקר אצלינו. לכן, כל ירא וחרד, ירא ויפחד לבל יושיט ידו לשקץ זה, וימחה בשולחי יד. והנה מיום שנשמעו דברי במערב ופירשו מהם רבים, לא נגע ה' עוד במכה זו ולא נראו זה יותר מי"ב שנה, כי (אבות ד, יא) "תורה ומעשים טובים כתרים בפני הפורענות", עכ"ל.

אך גם אז, נמשך הדבר שנים רבות, שבתחילה רק יחידי סגולה משכו ידיהם מאכילתם, עד שרבים וטובים נשמעו לדברי רבנו והתנגדו מן החגבים. ועדיין לא חרגה השפעתו של רבנו בנידון זה מחוץ לגבולות עירו וקהילתו, ואף לאחר שנתפרסם דבר האיסור בספרו 'פרי תואר' - לרבות פרסומי ניסא,

ועל ידי ההבדלה מהם נתפרשו ונבדל כח הסטרא אחרא מהם" --- הנה באור החיים' לפרשת שמיני (ויקרא יא, כא), התייחס רבנו לפולמוס אכילת החגבים וכתב: כבר הארכתי בחיבורי על טור יורה דעה, שהעיקר כפירוש רש"י בזה, שצריך שיהיו לו כרעים הארוכים סמוך לצוארו. והטועים להתירה כי אין מין זה בנמצא, אף אני השיבותי אותו, גם אין מצויים אלא מין אחד מהד' שהם שמונה אשר רשם ה' בטהרה. גם אינם מצויים לפנינו מינים הטמאים שאין להם הכרעים בדרך זה, והם הרבים. למה שקדם לנו, כי לא ימנה הכתוב אלא המועטים, וכאן מנה הטהורים, אם כן הטמאים הם המרובין. ומעתה אין ראייה ממה שאין מצוי מין זה

מפליאים הדברים שכתב בספ"ק תפארת שלמה (חנוכה, ד"ה ת"ר) שכאשר נהנים מהנאות עולם הזה שולט באותן הנאות כוח הסטרא אחרא, ומטעם זה אסרו חכמים להשתמש באורו של נר חנוכה, כדי שלא תהא שם אחיזה לכוחות הטומאה. והוסיף: "והוא על דרך המבואר באור החיים' הקדוש בפרשת שמיני, כי בארצות המערב שנהגו לאכול החגבים, הנה בכל שנה ושנה השחיתו הארבה והחגב את יבול הארץ, ומיום שאסר להם לאכלם הנה לא נראה עוד חגב אחד בכל גבול הארץ ההוא, עיין שם בדברי קדשו זי"ע. והוא מטעם הנ"ל, כי כאשר אכלו ישראל את החגבים ונהנו מהם, לכן היתה שליטה להסטרא אחרא להרע להם,

אלפים כבר נושעו
 בזכות תרומתם למען האור החיים הקדוש
 והפצת ספריו הקדושים

קנה לעצמך זכות אצל האור החיים הקדוש

מוקד הישועות: 0733-713-620

מוקד אור החיים הקדוש
 רחובות סניף ובתי חק'
 ומפעלים לזכות תורתנו

החלפת הפתילות כל יום מטעם 'מעלין בקודש ואין מורדין'?

בספר **משמרת שלום** (קוידינוב סי' מ"ח אות ג') כתב לחדש דטוב להחליף בכל לילה את הפתילות. שאם לא יחליף היום את הפתילות וישאר הפתילה של אתמול במקומה, אז מוריד אותה מקדושתה, שהפתילה היתה ביום הראשון עיקר המצוה וביום השני הפתילה החדשה שהוא הנר השני הוא עיקר המצוה, והפתילה של אתמול נעשית טפילה, והרי ההלכה **דמעלין בקודש ואין מורדין**. והגם דאם יחליף ביום השני את הפתילות, והפתילה שהיתה אתמול בנר הראשון יעביר ביום שלאחריו לנר השני (וכן על זה הדרך בכל היום) ליכא הורדה - מ"מ **חיישינן שישכח, ולכך מן הראוי להחליף**.

ויש ליישב **מנהג העולם שאין נוהגים כן**, וכן לא הוזכר בשום אחד מהפוסקים ענין זה, עפ"י רבינו ובכמה אופנים:

א. עפ"י מש"כ רבינו הק' ועוד פוסקים, דהא דקיי"ל דמעלין בקודש ואין מורדין וצריך לגנום - היינו רק כשאפשר להעלותם בקדושה יתירה, אבל אם אינו ראוי רק לקדושה פחותה יותר, ואם לא ישתמשו בזה, אז יצטרכו לגונום, בודאי דעדיף להשתמש בו לקדושה פחותה יותר. ולכן מתיר להשתמש בארון קודש שכבר אי אפשר להשתמש בו לארון קודש, לקדושה קלה יותר, ועדיף מלזורקו.

ראה בספרו **ראשון לציון** (מגילה כ"ו ב') שכותב רבינו באריכות יסוד זה בדעת הרמב"ם, ומסיים רבינו: וצריך להתיישב טובא בהאי דינא, לפי שאין שום ספר מהפוסקים בידי בהיותי עוסק במסכתא זו, עכ"ל. ובאמת שכבר כתב יסוד זה הטו"ז באו"ח סי' קנ"ד סק"ו, ובפמ"ג שם תמה ע"ז הרבה, וכן בחי' בכור שור למגילה שם תמה ע"ז, והו"ד בביאור"ל שם.

אמנם הרבה אחרונים הסכימו כסברת רבינו והטו"ז, וכתבו שכן הלכה למעשה. עיין במקור חיים לבעל החוות יאיר (או"ח שם סק"ז) ובמגן גבורים (שם סק"א) ובשו"ת מהר"י אסאד (סי' ל') ובשו"ת מחנה חיים (ח"א סי' א) ובשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' נ"ז) ובשו"ת צבי תפארת (סי' ט') ובשו"ת קרן לדוד (סי' ט').

ולפי"ד רבינו והפוסקים הנ"ל, מיושב מנהג העולם דפשוט דאי"צ להחליף לגמרי הפתילות מפני חשש הורדתם מקדושתם.

ב. הנה נחלקו הפוסקים בסי' תרע"ב (סעי' ג' - בטור וב"י וכל הנו"כ שם באריכות) האם מותר להשתמש בשמן הנשאר לאחר חצי שעה בלי תנאי מקודם, ולהלכה נקטו האחרונים לאיסור. אמנם רבינו בספ"ק ראשון לציון (יור"ד סי' רע"ד - הלכות ס"ת) נקט בפשיטות בתו"ד דאחר חצי שעה הוא כנר של חול גמור ומותר להשתמש בו, וא"כ לפי"ד א"ש דאחר חצי שעה פקע קדושתם, ולא הוא כלל מוריד מקדושה. וכ"כ בשו"ת בצל החכמה ח"ג סי' קכ"ח.

אם נר חנוכה יש בו קדושה

ג. עוד יש לדון בכ"ז: דהרי מעלין בקודש ואין מורדין אמרינן רק בתשמישי קדושה **ולא בתשמישי מצוה**, וכדאיתא להדיא בש"ס מגילה כ"ז ב' ובפוסקים, וא"כ נר חנוכה דהוי בגדר תשמישי מצוה, ליכא כללא דמעלין בקודש. וראיה דנ"ח לא הוי מילי דקדושה, מגמ' מפורשת בשבת (כ"ב א') דאמר רב דאסור להרצות מעות כנגד נ"ח, ואמר לו שמואל 'וכי נר קדושה יש בו'. ומתוך הגמ' דהאיסור הוא כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו, ועכ"פ מפורש דאין להם קדושה.

אמנם מאידך גיסא, מפורש ג"כ בגמ' (כ"א ב') דהטעם לחד לישנא דב"ה ס"ל דמוסיף והולך ולא פוחת והולך, כיון דמעלין בקודש ואין מורדין, והרי להדיא מפורש בגמ' דגם בנ"ח אמרינן האי כללא. אמנם להלכה העתיקו הפוסקים רק הטעם השני דכנגד ימים היוצאים. [ועיין בשפ"א שנתקשה טובא מכמה טעמים, בהבנת סברא זו בנ"ח] וגם יש לדון מהנוסח שאנו אומרים **"הנרות הללו קודש הם"**, ומשמע קצת דיש בהם קדושה, ובשפ"א (שבת שם) כתב דזה הוי פלוגתא דרב ושמואל, ורב אסר מטעם דיש בו קדושה והוקצה למצותו, ורק שמואל חולק וס"ל דאין בו קדושה ואוסר רק מטעם ביזוי, והעיר ג"כ מהלשון 'הנרות הללו קודש הם' יעו"ש.

ועכ"פ ברור דלא שייך לומר בנ"ח מעלין בקודש ואין מורדין, רק אי נימא דיש בהם קדושה וכמ"ש השפ"א בשיטת רב, אמנם רבינו בספ"ק ראשון לציון (הנ"ל באות ב') כתב להדיא בטעמא דרב דהוא ג"כ משום ביזוי, ולפי"ז אין שום מקור להלכה דנרות חנוכה יש בהם קדושה, וא"כ פשוט דאין לחוש כלל מעלין בקודש ואין מורדין.

בעלי חיים אינם יכולים להזיק לצדיק = סיפור נורא עם רבינו

בפרשתינו נאמר שראובן רצה להציל את יוסף מיד אחיו והשליכו לבור, ומעלה רבינו שאלה עצומה ומפורסמת, הרי הוא לכאורה הפיל אותו מן הפח אל הפחת, שהבור היה מלא נחשים ועקרבים, וכמו שדרשו חכמים מהפסוק 'והבור ריק אין בו מים' שהוא היה רק ממים, אבל היה מלא בנחשים ועקרבים, ואם כן איזה הצלה יש בזה.

ומתוך רבינו הקדוש, שהאדם שהוא בעל בחירה יכול להרוג ולהזיק אף על פי שלא נגזר כן מן השמים, מה שאין כן בעלי חיים אינם יכולים להזיק אם לא נגזר כן מהשמים. ולכן נאמר אצל ראובן 'ויצילהו מידם' - שהציל אותו מאחיו שהם בעלי בחירה, והכניסו לבור נחשים ועקרבים שאינם בעלי בחירה, כי ראובן הכיר בצדקותו של יוסף, וידע שהנחשים והעקרבים לא יפגעו בו.

לעומת זאת השבטים שסברו שיוסף חטא היו בטוחים שהוא יפגע על ידי הנחשים והעקרבים.

ובלשון קדשו של רבינו (לז, כא): טעמו של ראובן כמסו עמו שהוא להצילו להשיבו אל אביו, כי ידע נאמנה כי חית השדה השלמה לו ולא ירעו ולא ישחיתו הנחשים והעקרבים בזרע יעקב. **עד כאן לשון קדשו**.

והאדמו"ר **רבי יצחק אייזיק מקאמאנא** זצ"ל בספרו **'שולחן הטהור'** מספר, שפעם נסע רבנו האור החיים הקדוש בשיירה במדבר, ולקראת כניסת שבת קודש הודיע להולכים עמו כי אין הוא חפץ להמשיך בדרך. התאגדו לעומתו כל אנשי השיירה ומיאנו לשבות עמו בלב המדבר.

נותר איפוא לבדו, ונעשה לו נס ובא אריה ורביץ בסמוך לו, שקט ושאנן, ונשלח משמים להגן עליו מכל חיות היער, וברביצתו נותר עד לצאת השבת. חיות שזיהו את מקום מושבו והתקרבו כדי לטורפו, נסו בראותם את האריה הרובץ בסמוך. לאחר הבדלה, שבה השיירה לאותו מקום והתברר שבמשך אותם שעות נבוכו בדרכם ולא מצאו נתיבים.

אשרי מי זכה לראות את רבינו בחלום!

בפרשתינו מדובר על חלומותיו של יוסף. בהקשר לכך יסופר על יהודים שזכו לראות את רבינו האור החיים הקדוש בחלום:

אחד ומיוחד שבתלמידי האדמו"ר רבי נחמן מברסלב, היה הרב רבי נפתלי מהעיר 'נעמירוב', ועליו יוספר, כי פעם באו וסחו לפניו על יהודי פשוט מבני העיר אומן, שהרגיל עצמו בקביעות לעסוק ב'אור החיים' הקדוש במשך כל יום השבת, ופעם אחת התקשה בלימודו ולא הבין את דברי רבנו, ואגב עיונו התנמנם ונרדם. בחלומו נגלה אליו רבנו וביאר לו את הדבר שלא הבין.

תמהו בפליאה: היתכן שבעל הבית פשוט יזכה לכך?! נענה רבי נפתלי והשיב לתמיהם: "אפשר להאמין בכך, כי זכה אותו אדם לדבקות גדולה בדברי האור החיים הקדוש". [ספר 'אבני' ברזל' (ירושלים תרצ"ה) להרה"ח רבי שמואל הורוויץ ז"ל, מחשובי וזקני חסידי ברסלב בירושלים עיה"ק].

כמו כן, מסופר, על האדמו"ר מגור, רבי אברהם מרדכי, בעל ה"אמרי אמת" שראה פעם את רבנו בחלום, ושם בכך מאד ואמר: "מה שנאמר 'אשרי מי שראה פניו בחלום' מוסב גם על מי שזכה לראות בחלום את האור החיים הקדוש".

הסיבה שרבינו בא אליו בחלום, כי הוא פּיחד ללמד בספרו הקדוש של רבינו 'חפץ ה', מחמת התנאים החמורים שמציב רבינו ללימוד בספרו זה. עד שנגלה אליו רבנו בחלום ושאל אותו מדוע אינו לומד בספריו. וכאשר השיב, כי חושש הוא מפני אזהרתו, אמר לו רבנו: "לא התכוונתי לכבודו!". [הקדמת כ"ק האדמו"ר מביאלה שליט"א לספר 'דברי בינה']

